

РЕЦЕНЗІЯ

доктора педагогічних наук, професора Бадер Світлани Олександрівни
на дисертацію Савел'єва Андрія Сергійовича
«Формування в майбутніх фахівців з інформаційних технологій навичок
роботи в команді в умовах диджиталізації освітнього процесу в ЗВО»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційної роботи, що представлена на рецензування, не викликає сумнівів і зумовлена комплексом соціально-економічних, технологічних та освітніх трансформацій, що відбуваються в умовах цифрової економіки та глобальної диджиталізації суспільства. Сучасна ІТ-індустрія функціонує переважно в умовах проектної, гнучкої, міждисциплінарної та часто розподіленої командної взаємодії. Відтак конкурентоспроможність майбутніх фахівців з інформаційних технологій визначається не лише рівнем їхньої професійно-технічної підготовки, а й здатністю до ефективної комунікації, кооперації, відповідального прийняття рішень та роботи в командах.

Водночас аналіз практики підготовки здобувачів вищої освіти свідчить про домінування індивідуалізованих форм організації навчання та оцінювання, що створює суперечність між вимогами ринку праці та реальним станом сформованості навичок командної роботи. Посилення дистанційних і змішаних форматів навчання через воєнний стан в Україні ще більше актуалізує проблему розвитку навичок онлайн-комунікації та взаємодії в цифровому середовищі.

Отже, дисертаційне дослідження, на нашу думку, є своєчасним, соціально затребуваним і відповідає сучасним тенденціям розвитку педагогічної науки та практики професійної підготовки фахівців галузі ІТ.

Зазначу, що у вступі автором обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Сформульована гіпотеза відображає логіку наукового пошуку й узгоджується із завданнями роботи.

Заслуговує позитивної оцінки структурованість методологічного апарату: визначено теоретико-методологічні засади, комплекс методів дослідження (теоретичних, емпіричних, статистичних), що забезпечує наукову обґрунтованість отриманих результатів. Застосування критерію Пірсона (χ^2) та коефіцієнта Крамера свідчить про належний рівень статистичної обробки експериментальних даних.

Наукова новизна сформульована чітко: визначено, розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування

навичок роботи в команді в майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах диджиталізації освітнього процесу в ЗВО, що передбачали цілеспрямоване залучення майбутніх фахівців з інформаційних технологій до нетворкінгу з метою формування стійкої мотивації до набуття навичок командної роботи в умовах диджиталізації; системне засвоєння знань організації, принципів та механізмів злагодженої роботи в команді в умовах диджиталізації; оволодіння майбутніми фахівцями з інформаційних технологій навичками онлайн комунікації в команді через розв'язання цифрових кейсів; розроблено критерії, показники і рівні сформованості навичок роботи в команді в майбутніх фахівців з інформаційних технологій; *уточнено* понятійно-категоріальний апарат, зокрема: поняття «диджиталізації освітнього процесу в ЗВО», «навички роботи в команді майбутніх фахівців з інформаційних технологій», структурні компоненти навичок роботи в команді (мотиваційно-ціннісний, когнітивний та діяльнісно-комунікативний); *набули подальшого розвитку* уявлення про інноваційні технології, форми та методи формування навичок роботи в команді в майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах диджиталізації освітнього процесу в ЗВО.

Практичне значення роботи конкретизоване через опис впроваджених форм, методів, тренінгових вправ, цифрових кейсів, організації нетворкінгу та позанавчальної діяльності.

У першому розділі – «Теоретичні основи формування в майбутніх фахівців з інформаційних технологій навичок роботи в команді в умовах диджиталізації освітнього процесу в ЗВО» – здійснено аналіз феномену диджиталізації та його впливу на систему вищої освіти.

Позитивним є міждисциплінарний підхід до розгляду поняття «диджиталізація»: автор аналізує технічні, соціотехнічні, інфраструктурні та освітньо-педагогічні аспекти, що дозволяє обґрунтувати власне визначення диджиталізації освітнього процесу. Узагальнення зарубіжних і вітчизняних підходів засвідчує належний рівень теоретичної підготовки здобувача.

У підрозділі 1.2 розкрито сутність поняття «навички роботи в команді», натомість, варто було б більш детально зупинитись на навичках роботи в команді саме майбутніх фахівців з ІТ, а далі вже переходити до визначення їхньої структури. Зазначимо, що автор подає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-комунікативний компоненти у структурі сформованості досліджуваних навичок.

У підрозділі 1.3 проаналізовано реальний стан сформованості навичок командної роботи у здобувачів, що створює підґрунтя для розроблення педагогічних умов і формувального експерименту. Хоча, на наше переконання, у першому розділі все ж бажано було б подати теоретичне обґрунтування педагогічних умов.

Другий розділ присвячено експериментальній перевірці ефективності запропонованих педагогічних умов.

Автор обґрунтовує педагогічні умови формування навичок командної роботи, вдало описує процес упровадження зазначених умов в освітній процес, зокрема використання міні-лекцій, тренінгових вправ, рольових ігор, професійно спрямованих кейсів, залучення до вебінарів та стартап-ініціатив. Важливо, що автор демонструє зв'язок між теоретичними положеннями та їх практичною реалізацією.

У підрозділі 2.3 подано результати формувального експерименту, здійснено кількісний та якісний аналіз отриманих даних. Статистичне підтвердження позитивної динаміки рівнів сформованості навичок командної роботи свідчить про ефективність розроблених педагогічних умов.

Загалом робота є авторською, самостійною, завершеною. Наявні публікації за темою дослідження автора у фахових виданнях та інших виданнях апробаційного характеру.

Позитивно оцінюючи роботу, варто зупинитись на певних зауваження та дискусійних положеннях:

– у підрозділі 1.1. автор подає сутність поняття «диджиталізація в освіті», але авторське бачення категорії «диджиталізація освітнього процесу ЗВО» відсутнє. Натомість, у загальних висновках подано тлумачення дефініції «диджиталізація освітнього процесу ЗВО», що потрактовано як «процес реорганізації освітнього процесу на підставі інтеграції цифрових технологій, що передбачає не тільки перетворення навчальних матеріалів та дидактично-технічного забезпечення з залученням технологічних інструментів, але й трансформацію педагогічних підходів та стратегій, спрямованих на покращення доступу до знань, персоналізацію навчання та розвиток цифрових компетенцій у здобувачів освіти». Уважаємо, що варто було б уникнути тавтології та більш детально обґрунтувати означену категорію у тексті дисертації.

– під час виокремлення критеріїв та показників сформованості навичок роботи в команді майбутніх фахівців з ІТ варто було посилити кожному з позицій існуючими розвідками з означеної проблеми, проаналізувавши роботи учених, дотичних до заявленої проблематики;

– робота тільки б виграла, якщо б автор подав аналіз існуючих стандартів вищої освіти щодо підготовки фахівців з ІТ в контексті формування у них навичок роботи в команді;

– під час опису констатувального та контрольного етапів експерименту автор подає значну кількість таблиць, діаграм, натомість, робота набула б більшої системності та наукової переконливості, якщо б автор більш детально зупинимся на якісному аналізі;

– автором було проведено значну практико-орієнтовну роботу під час реалізації формувального етапу дослідження, натомість варто було б узагальнити всі запропоновані заходи для майбутніх фахівців ІТ у вигляді таблиці, що, з одного боку, унаочнило б результати, з іншого – надало б роботі системності та послідовності;

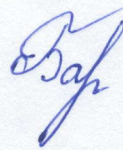
– робота не позбавлена певних технічних та філологічних огріхів.

Натомість, висловлені зауваження не впливають на загальне позитивне враження від роботи дисертанта, а сама робота Савель'єва Андрія Сергійовича на тему: «Формування в майбутніх фахівців з інформаційних технологій навичок роботи в команді в умовах диджиталізації освітнього процесу в ЗВО», є цілісною, самостійною, завершеною працею, яку виконано на актуальну тему з використанням наукових методів дослідження.

Дисертація відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії затверджених Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор Савель'єв Андрій Сергійович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

доктор педагогічних наук,
професор кафедри розвитку
дитини раннього і дошкільного віку
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Світлана БАДЕР

Підпис	<i>Бадер Світлани</i>
Засвідчую	
Начальник відділу кадрів	<i>Поліщук Віта</i>
ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"	

